

AAN

OP DEN DAG HARER EERSTE COMMUNIE.

Hooger dan onze oogen dragen,
dieper dan de arend ziet,
boven wind, en wolk, en vlagen,
boven zon en blauw verschiet,
woont Hij die eens nederdaalde,
vleeschgeworden Woord van God,
en aan God de schuld betaalde
van het schuldig menschenrot.

Onder 's Tempels spitse bogen,
waar de wierook walmend geurt,
en 't Geloof hoogopgetogen,
Englen, Heiligen bespeurt,
staat een autaar, en in 't prachtig
Tabernakel, waar het licht
eeuwig brandt, woont, Godlijk machtig,
Hij, die 't Heelal heeft gedicht.

Toch, die woonst vindt Hij niet weerdig :
levend moeten Tempel zijn,
autaar, woonsteê, waar 't Hoogweerdig
Lichaam Gods, brood slechts in schijn,
in zou rusten, sterkend, spijzend,
brengend 't eeuwig leven meê,
reeds in waarborg 't vleesch verrijzend,
gevend zaligheid en vreê.

En, al was het krank geboren,
zuiver toch door 's Doopsels nat,
wierd uw hert nu uitverkoren
om te worden 't heilig vat
waar Hij, dien de Englen loven
dien 't Heelal niet slikken zou,
't licht der blinden, de oor der dooven
Zijne woonst verkiesen wou.

Hooger dan uwe oogen dragen,
boven zon en blauw verschiet,
waar uw ziel zijn welbehagen
en zijn eeuwig erfdeel ziet;
waar duist Engelen omringen
't Heilig daar de Alheilige throont,
hef uw bede in dankend zingen,
Kind, in wie 't Hoogweerdig woont.

Blijf getrouw aan 's Heeren gave
blijf, met 's Hemels glans gesierd,
't vrij kind Gods, en niets verslave
de edele ziel daar God vertiert;
blijf de Tempel, 't Tabernakel

door het Engendom vereerd;
en, bewonderend 't hoog mirakel,
blijf uws Godlijk Voedsels weerd.

AD. D.

Pervijse, 20ⁿ in Meie 1891.

VAN HIER EN VAN ELDERS.

DE havens waar de schepen moeten de tij afwachten en in zee moeten liggen totdat het hoog water is, eer zij kunnen binnenvaren, hebben hun tijd gedaan. Tijd is geld, en binst de uren dat de schepen daar moeten liggen wachten, brengt hetgene zij gekost hebben niets op.

Oostende en Niepoort zullen altijd tij-havens blijven; zij en zullen dus nooit voor den grooten koophandeldienst deugen. Doe wat gij wilt, als de zee ievers zand, aanbrengt, gij en kunt haar dat niet beletten; en moest gij nog zandbanken doorsnijden, gij en zult de opening niet op diepte houden, daar alle beletsel dat gij in zee zet, eene opeenstapeling van zand veroorzaakt. Kijkt op strange, als 't water gevallen is, wat er gebeurd is met de staken en andere beletselen die de kinders, al spelen, in 't zand gesteken hebben. Tegen de hoofden, stapelt er gedurig zand oopen. Zoo is het ook te wege met een staketsel of alle andere werken die gij in zee zult leggen om eene opening in een zandbank gemaakt te bewaren.

Het ware dus nutteloos, voor den grooten koophandel en voor het snel vervoer al over Belgenland, de havens van Niepoort en van Oostende, tegen wil en dank van de krachten der schepping, te willen in staat brengen om aan de eischen van de hedendaagsche stoomvaartmaatschappij'n te voldoen.

Dit is eene van de redens waarom ik, van eersten af, in R. D. II. en elders, plaats genomen heb onder de overtuigden, die geloofden en vast geloofden dat de Brugsche haven langs Heist, of beter gezegd langs Lisseweghe ging gemaakt worden. 't Is immers zoo klaar dat een land met eene kustte bevoordeeldig gelijk de onze, eene zeehaven aan strange moet hebben.

In den tijd, waneer de ijzerwegen niet en lagen, en dat het vervoer van koopwaren naar 't binnenland zeer kostelijk was, trachtten de lieden havens te maken, zoo diepe mogelijk in 't land, langs de groote stroomen. Van daar wierden vaarten gedolven om, met binnenlanders verder te gaan, 't land in. Maar hedendaags, dat de schepen zeer groot en kostelijk geworden zijn, en dat er groote kapitalen in die overzeesche vaartuigen besteed zijn; en dat, van den anderen kant, de ijzerwegen bestaan, die, aan geringen prijs en zeer snel de koopwaren tot in de verst afgelegene plaatsen van 't binnenland brengen, ware het dwaas nog te zoeken havens te maken, diepe in 't land.

Ik neme bijvoorbeeld, een schip dat eên miljoen weerd is, en dat van zee tot aan de haven langs eenen stroom gelegen, eên dag lang moet opvaren, en, na lossing, weêr eên dag moet afvaren voôr in volle zee weder te zijn; het zal binst die twee dagen niets opgebracht hebben aan zijnen eigenaar en 't zal hem dus een verlies doen ondergaan. Neemt nu eene maatschappij die 10, zulke schepen heeft, dewelke, alle jare, 10 maal de reize zouden

doen, gij komt voor de maatschappij aan een jaarlijksch verlies dat zeer aanzienlijk wordt: 16.670 frank, aan 3 ten honderd.

Daarom zoeken de groote wederlandsche scheepmaatschappij'n aan te landen in havens op de kuste zelf gelegen. Ook, overal, in England, Vrankrijk, Duitschland, worden, sedert jaren, daar waar havens zijn, binnen 't land langs de groote stroomen, nieuwe havens gemaakt aan zee zelve.

Ik zou er vele kunnen opnoemen. 't Weze genoeg te melden

1. wat te Bordeaux gedaan wierd. Te Pauillac, aan den mond der Gironde wierd eene haven gedolven, waar de groote overatlantische stoomschepen die naar Bordeaux niet meer opvaren, aanlanden.

Naarmate grootere schepen zullen gelouwd worden, zal Bordeaux ook verliezen en Pauillac winnen; en ten langen laatste zullen de mindere schepen zelf de Gironde niet meer opvaren, maar te Pauillac lossen.

2. Nantes is eene haven op de Loire, en daar ook wierd gedaan wat te Bordeaux gedaan is. Aan den mond van de Loire, te Saint-Nazaire, is er eene nieuwe haven gedolven, waar de overatlantische schepen de voorlopers geweest zijn en waar nu alle groote schepen, die moeilijk tot aan Nantes zouden opvaren, komen lossen.

3. La Rochelle is eene haven in den trant van Nicpoort, alzo drie kilometers van de zee. In plaats van dezen waterloop uit te delven en te verdiepen, hebben de fransche waterkundigen, op eene kaap, 4 kilometers beneden La Rochelle eene gansch nieuwe haven in diep water gemaakt en ingericht die den naam draagt van *Port de la Palice*, en die van nu reeds bijkan den naam van haven van La Rochelle verdient.

4. De haven van Roanen, diè op de Seine ligt, zal, al wordt er vele gedaan, het niet kunnen houden tegen de haven van den Havre, die aan zee ligt.

Al wat Bordeaux doet en Nantes om hunne betrekkingen met de zee in goeden staat te brengen en om den weg te verkorten, zooals 't delven van de vaart nevens de Loire, door de stad Nantes verkregen, of 't recht-trekken van de Gironde, van Bordeaux tot de zee, dit al en heeft geen aarde aan den dijk gebracht: de havens binnen 't land, langs de stroomen, zullen noodzakelijk den duim moeten leggen voor deze die aan zee liggen.

5. Hetzelfde geldt voor Bremershaven en Willemschaven aan zee gemaakt voór Bremen, die diep langs de Weser gelegen is; Cuxhaven ook aan zee, voór Hamburg.

Tijd is geld, zeg ik nogmaals. Die spreuke deed de vaart van Suez delven; zal de vaart door Denemark, nu in ontwerp, om recht van de Baltische zee naar de Noordzee te varen, doen maken; en deed de vaart delven doór de zeeengte van Korinthe die 60 miljoen gekost heeft en den 20^{en} Juli, dit jaar, moest geopend worden, na 11 jaar en 3 maanden werk, opening eenige weken gedaan, omdat er onderzeesche rotsen gevonden waren die 't ingaan van de vaart belemmerden.

Daar moet ook nog opgemerkt worden dat de havens binnen, langs de stroomen, blootgesteld zijn aan gesloten te zijn door 't ijs of door 't afdrijven van ijsschorren, gelijk gebeurde over twee jaar, weken lang.

't Gene ik kom te schrijven, geldt voor onze havens van Antwerpen en van Gent langs Terneuzen.

Maar, zult gij zeggen, 't is ook eene binnenhaven die door de Bruggelingen gevraagd wordt. Verschooning. 't Is eene kusthaven; en, tusschen de aanlanding aan zee, en de inrichtingen aan stad is er slechts een afstand van 10.520 meters, dat is twee uren en half, hetgene niet te vergelijken is met den afstand van 15 tot 12 uren tusschen Antwerpen en de volle zee.

ENEVENS die bemerking, moet er nog eene andere gemaakt worden.

Antwerpen's haven, gelijk Gents, liggen onder de macht van het naburige Koninkrijk van Nederland, dat nu in vriendschap met ons land is, ja; maar dat, door staatkundige veranderingen, die alsan mogelijk zijn, vijandig kan worden, en de havens van Antwerpen en van Gent zoo het wilt, kan afsluiten.

Ook nog, wat hebben wij reeds gezien en ondervonden?

Over veertig jaar of daaromtrent, hebben de Hollandsche watermeesters de Oost-Schelde afgedijkt, onder voorwendsel van eenen ijzerweg te leggen. Maar welk was het uitwerksel daarvan? Voorzien of niet voorzien, daar kom ik niet in; maar mijne lezers zullen daarover wel hun gedacht vormen; het uitwerksel van dit werk was dat de West-Schelde of Hont zijnen jachtkom verloor. Immers, het water der zee, voór 't afdijken, kwam bij hooge tij langs de Oost-Schelde in, stroomde door de West-Schelde weg, en joeg het zand mede. Sedert dit werk verzandt de West-Schelde dat het jammer is om zien, en die 't willen gaan bespeuren, te Breskens, zullen genoeg overtuigd zijn dat, bij leeg water, de schepen al de moeite van de wereld hebben om doorgang te vinden. Van daar dat de onkosten van Loodsen te Antwerpen zoo schrikkelijk aangroeien.

Het is te voorzien dat, in eene halve eeuw of eene eeuw ten langsten, niettegenstaande alle onkosten, de havens van Antwerpen en van Gent, voor de schepen van grooten diepgang ongenaakbaar zullen worden.

Over een jaar of twaalf stond ik daarover te spreken met enige vrienden, en 'k zei hun, dat, na de kaarte van 't Land van Waas, van 't Meetjesland enz. onderzocht te hebben, ik het vast gedacht had gekregen, dat het delven van de zeevaart van Heist-Brugge, later de redding van Antwerpen en van Gent zoude geweest zijn, door het voortdelven van die vaart; van Brugge, langs Gent naar Antwerpen.

Dit mijn gedacht van over meer dan tien jaar, vond ik over eenige maanden in den *Journal des intérêts maritimes* van Antwerpen; en 't deed mij waarlijk deugd te zien dat ik alleen van mijn gedacht niet en ben.

Tot drie maal toe heeft de *Journal des intérêts maritimes* daar reeds over geschreven. Het is vast en zeker, dat, tusschen Antwerpen en de zee te Lisseweghe-Heist, er slechts 17 centimeters verschil van hoogte bestaat. Mits een zeesluis en een sluis te Antwerpen ware de vaart gesloten.

Ik en zal daar niet verder op steunen. 't Weze genoeg deze aantekeningen hier te boeke te stellen en te verzenden naar 't gene *La Patrie* van Brugge, in Februari en Maart laatst uit het Antwerpsch *Journal des intérêts maritimes* overgenomen heeft.

OND DEN HEERD zal, tot vollediging van al hetgene het over de zake van de geschiedenis van Brugge's nieuwe haven in diep water gestadig

nauwkeurig aangeteekend heeft, hier ook nog boekvaste zetten dat, ten gevolge van den wedstrijd afgekondigd in den *Moniteur* van 20 September 1891, er overgegaan werd, den 31ⁿ Maarte, te Brussel, aan 't openen der aanvragen om de haven te maken. Twee ontwerpen waren ingediend: dit van de Heeren Casse, Goossens, Liekens en Coppieters, die welbekende Belgische aannemers zijn — de zelfste die nu bezig zijn hunne werken van den vlotkom van Niepoort op te maken; en een ander van de Heeren Coisaux, van Parijs en Jean Cousin, die te Brussel gehuisvest is. Al deze die de zake ter herte nemen hebben die twee ontwerpen vergeleken. Velen vonden de voorwaarden van de Heeren Casse en consoorten veel voordeliger als de andere; om dies wille, zeiden zij, dat die Heeren veel meer werk voor veel min geld leveren; dat hun ontwerp veel beter en verder gestudeerd is; dat zij sedert lang eene sterke maatschappij uitmaken, die kapitalen heeft, zijne volledige enginen, zijn eigen volk voor 't bestier der werken; en dus geene geldmaatschappijen meer moeten tot stand brengen; dat zij bewezen hebben, in een driejarig werk te Niepoort, hoe kunstveerdig en hoe goed zij ingericht zijn om zulk werk te doen.

Daarom hadden er velen liefst de Commissie der XV dit ontwerp zien aanveerden.

Maar 't is nu gedaan: het ontwerp van de Heeren Coisaux en Cousin is aanveerd; 't moet zijn dat de Commissie der XV redens gehad heeft; en, daar zij uit zeer bevoegde mannen samengesteld was, behooren dezen die voor het ander ontwerp hielden het gezag der Commissie te aanveerden.

Het bijzonderste is dat er toch eindelijk een vast ontwerp aanveerd is.

Ten gevolge van de bijtreding des Ministers bij de beslitselen der Commissie, drukte *Burgerwelzijn* van 25 Februari II. een groot *Hoeezel* en riep over 't vlaamsche land: *De zegepraal is behaald.*

Deze beslitselen van de Commissie der XV die Minister De Bruyn aanveerd had zijn de volgende: Eene haven voor aanleg van snelvaart zal te Heyst — leest *Lisseghe* — gemaakt worden, met zeeluis en andere afhankelijkheden, dit al ten laste van den Staat. Deze haven zal met Brugge in verband wezen bij middel van eene groote vaart, te betalen, deels door de vergunningen, deels door de stad Brugge en de Provincie West-Vlaanderen.

Ten gevolge daarvan werd, op Zondag 5ⁿ Maarte II., eene grootsche betooging gehouden ter eere van den Heer de Maere-de Limnander, eersten ontwerper, en van graaf Amedeus Visart de Bocarmé, Burgmeester van Brugge, den onvermoeibaren werker. In de vijftig maatschappijen namen aan die betooging deel. Zij staat beschreven in het *Burgerwelzijn* van 6ⁿ Maarte 1893.

De Provinciale Raad van West-Vlaanderen kwam ook welhaast bijeen. Eene Commissie werd genoemd om de zaak voorloopig te behandelen en verslag aan den Raad te geven; en, in vergadering gehouden op den 14ⁿ van Juni 1893, besliste de Raad, met 38 stemmen tegen 23 en 4 onthoudingen, dat de Provincie West-Vlaanderen twee miljoen zal geven om te helpen de verbindingsvaart met de zee delven. De Heeren Dr Van den Abeele, Ridder Albrecht Ruzette en Baron Bethune-de Villers hebben krachtadiglijk den Baron Ruzette, Gouverneur der Provincie

ondersteund, en 't is de opstel van Baron Bethune die het doorgehaald heeft.

Hier staan, ter geheugenis, de namen van de Provincieraden met hun stem:

ARDOOIE. A. de Thibault de Boesinghe, JA; C. Van den Bussche, JA.

AVELGHEM. A. Ballekens, *afwezig*; A. Van Wassenhove, JA.

BRUGGE. Allen JA: Dr Van den Abeele, K. Serweytens, H. Claeys, E. Visart de Bocarmé, R. Fraeys, E. Cauwe, L. Kervyn de Meerendree, Ridder A. Ruzette, Baron E. van Caloen, Baron E. de Vrière, J. Strubbe-Pavot, A. D'Hondt-Hoste.

DIXMUDE. Baron F. de Crombrugge de Picquendale, NEEN; E. De Groote, NEEN; B. Baert, *afwezig*.

GHISTEL. Baron A. de Crombrugge de Loringhe, NEEN; J. Van der Heyde, NEEN.

HARELBEKE. J. Storme, JA; G. Verduyssen, NEEN.

HOOGLEDE. Baron J. van Caloen van Basseghem, JA; D. De Laey, *onthouding*.

ISEGHEM. Baron J. Gillès de Pelichy, NEEN; V. Van den Bogaerde, NEEN.

KORTRIJK. K. Soudan, *afwezig*; O. Landas, JA; Alb. Liebaert, *onthouding*; de anderen NEEN: P. Van den Peereboom, T. Toye, A. Verhaeghe, C. Rolin.

MEENEN. Dr A. Rembry-Barth, JA; P. Van den Berghe, JA; H. D'Hondt-Verheust, NEEN.

MEESSEN. G. Bruneel-de Montpellier, NEEN; E. Thelvin, NEEN.

MEULEBEKE. E. Goethals, JA; S. Reynaert, JA.

MOORSELE. A. De Vos, JA; A. De Brie, *afwezig*.

MOSKROEN. F. Mulliez, *afwezig*; Baron A. del Fosse d'Espierres, JA; J. Pouillet-D'Hoedt, JA.

NIEPOORT. F. De Rudder, NEEN.

OOST-ROOSEBEKE. B. Verhaeghe, NEEN; Baron Bethune-de Villers, JA.

OOSTENDE. E. Jean, E. Janssens en A. Liebaert, alle drie NEEN.

PASSCHENDALE. H. Parret en C. Begerem, beiden *afwezig*.

POPERINGHE. F. Van Merris, JA.

ROUSBRUGGHE. B. Syoen-Van der Ghote en J. Floor, beiden JA.

ROUSSELARE. P. De Brabant, A. Carlier en L. Leyn, alle drie JA.

RUYSELEDE. A. Mulle de Terschueren, NEEN.

THIELT. H. Loontjens, *onthouding*; V. Baert, NEEN.

THOUROUT. Ridder E. van Outryve d'Ydewalle, *afwezig*; Baron A. van Caloen, A. Claeys, M. van de Walle, alle drie JA.

VEURNE. E. Van Hee en R. De Spot, beiden NEEN.

WERVICK. A. Van Elslande, *afwezig*; J. Verhaeghe, *onthouding*.

IPER. H. Iweins d'Eckhoutte en J. Berghman, *afwezig*; de anderen JA: E. de Thibault de Boesinghe, L. de Gheus, E. Fraeys.

Spraken *tegen* het ontwerp: de Heeren Bruneel (Meesen), Jean, Liebaert en Van der Heyde (Oostende) en E. De Groote (Dixmude).

Spraken *voor* het ontwerp: de Heeren R. Fraeys, Serweytens, Cauwe, Ridder A. Ruzette en Dr F. Van den Abeele (Brugge), Landas (Kortrijk), Baron Bethune (Oost-Roose-

beke) en Carlier (Rousselare).

Daarmee weten de Bruggelingen nu waar hunne vrienden wonen, waar hunne tegenstrevers, en wie de mannen zijn die den moed niet gehad hebben hun gedacht kenbaar te maken.

Wat nu de Gemeente-Raad van Brugge aangaat, reeds op den 10^{en} van April 1893 stemde hij eene som van 6 miljoen, 268.446 frank voor de vaart, de koms en andere inrichtingen daarmede in betrek; en, in zitting van 19^{en} van Juni daaropvolgende, wierd die som gebracht op 7 miljoen, 258.446 frank.

't Woord is nu aan de Kamers, aan wie het Ministerie zal voorstellen 't gene Minister De Bruyn reeds beloofd heeft, 25 miljoen te besteden tot het delven en inrichten van de haven aan zee en van het zeesluis, dat ingang tot de vaart zal leveren.

De aannemers brengen zelf drie miljoen bij, en zullen, met de stad aandeel hebben in het uitbaten van de haven.

Blijft ook nog vast te stellen welk stuk land aan zee en welke striepe langs de vaart in 't grondgebied van de gemeente Brugge zal ingelijfd worden.

Bij misgrepe wordt er gezeid dat de luiktafel van Pieter Pourbus, in Sint-Gilliskerk, te Brugge, moet hersteld worden. Die luiktafel wierd over omtrent dertig jaar zeer goed hersteld.

Mer wordt gezeid, en door de kenders bevestigd, dat de Wandalen het beleg geleid hebben rond de kerk van Damme en er meester gerocht zijn; en dat er, nadat zij er zullen uitgegaan zijn, schier niets meer van de dertiendeuwsche kerk zal overschieten.

In 't begin van April 11. wierd er in den hoop puinen, komende uit de groote bovenzaal van 't stadhuis te Brugge, enthoeveel stukken gevonden van den oorspronkelijken vloer. 't Zijn dikke gebakken tegelen, de eene met groenachtig de andere met geluwachtig wit smaltglas op den bovenkant. Die tegelen zijn deze die in de rekening van 1402-3 vermeld sjaan:

« Ghecocht iijij^m liij^e ende vichtich grote pavements, wit ende groene, al ghebesicht boven op de zale van scepen huus... »

De zale, naar gezeid wordt, zal nu in plankijt liggen. De reden daarvan, zoo 't schijnt, is omdat zulks nu meer in den grei der menschen ligt. Mij dunkt dat is eene dwaling. Die zale en zal nooit zijn vollen kunsttrant hebben noch zijn volledig uitzicht, zonder den gekleurden tegelen vloer. Hare versiering zal onvolledig blijven. 't Is misschien nog tijd daarop terug te komen; en 'k zou de Schepenen aanraden eenen voorstel in dien zin aan den Raad te doen. Daarbij, wij kunnen nu zoo gemakkelijk en zeer goedkoop goed *ceramiek* krijgen, juist in de kleuren van eertijds; en 't is daarenboven zeer kloek, veel kloeker als planken, en warm onder den voet, in den winter.

Ver drie maanden (Juli 1893) heeft de *Osservatore Romano* eene ambtelijke mededeeling gedrukt, waarin staat dat de Congregatie der Kerkgebruiken de zangboeken uitgegeven te Regensburg door Frederik Pustet wel goedgekeurd heeft; maar dat de Stoel van Roomen nooit de Bisschoppen verplicht heeft deze boeken in hunne bisdommen te doen bezigen

Deze mededeeling is van de grootste aangelegenheid. Als die boeken immers verschenen zijn, hebben de ge-

leerden houden staan dat zij, onder oudheidskundig opzicht, meer dan gebrekkig waren; dat zij den ouden kerkzang niet bevatten, gelijk hij door de overlevering en in de handschriften van de jaren 800 voort, bewaard is; maar wel den zang die gesproken is uit verbasteringen, die ten gevolge der zoogezeide hervorming onder Palestrina gedaan in de Roomsche boeken sloop, nog verzwaaard door hedendaagsche wangedachten van mannen die in oudheidszaken niet zouden thuis zijn, daar nogtans alle herstelling zoo van Gregoriaanschen zang als van gebouwen en andere kunststukken hoofdzakelijk van oudheidskundigen aard is. Zoo schreeven de geleerden.

Sedert lang wierd er gezeid dat onze door en door geleerde Paus Leo XIII den waren, ouden Gregoriaanschen zang — en niet den zestiendeuwschen — genegen is, en de liefhebberie die hij toogt om in de gregoriaansche uitvoeringen, naar de handschriften, onder 't geleide van Pater Santi, des Gezelschaps Jesu, voorgedragen, tegenwoordig te zijn, is daarvan het volle bewijs komen leveren. In den *Moniteur de Rome* van 25-26 Juni 1883 stond er reeds gedrukt dat de uitgaven van Pustet niet verplichtend waren: « la Sacrée Congrégation n'a pas voulu imposer comme obligatoire cette forme authentique et légitime du chant liturgique, mais elle s'est contentée de la recommander... » En verder: « Quel obstacle, par conséquent, peut empêcher que des hommes également instruits dans le chant grégorien, publient, dans la suite, les fruits précieux de leurs profondes études dignes d'être pris en considération par le Saint-Siège et par la Sacrée Congrégation pour l'utilité et l'usage pratique de l'Église. »

Die laatste woorden van den *Moniteur de Rome*, genomen uit den opstel die in zijn geheele overgenomen staat in de *Revue de l'Art chrétien*, 3de Reeks, 1ste deel, blz. 608 en 609, vergeleken met de laatste *nota* van den *Osservatore Romano*, bewijzen dat de gedachten, in de omgeving van Z. II. den Paus, nu deze zijn die er heerschten over tien jaar.

Niets belet ons in de hope te leven dat, vroeg of late zangboeken zullen goedgekeurd worden en zelfs verplichtend gemaakt, die den gregoriaanschen zang bevatten, niet gelijk hij sedert de XVI^{de} eeuw te Roomen gezongen wierd, maar gelijk hij was in zijne oorspronkelijke schoonheid voór de eeuw die alle christene kunst versmaad, verbasterd of ten minste verlaten heeft.

De laatste *nota* van den *Osservatore Romano* doet ook nog den waren zin van het pauselijk Besluit van 1868 uitschijnen. Bemerkt wel: « D'après ce décret, pendant une période de trente ans, aucune autre édition ne sera autorisée comme édition-type. » Hetgene bevat: 1. dat, zelfs voór 1898, andere uitgaven kunnen en mogen uitgegeven worden, maar dat zij nooit zullen bekomen, binnen de 30 jaar na 1868, als *édition-type* aanveerd te worden; 2. dat iedereen kan begrijpen hoe, na het termijn van de dertig jaar, de Roomsche Stoel gansch vrij is eene andere *édition-type* uit te geven.

AOOGER, op blz. 192, heb ik geschreven van 't graf te wege van Jacob van Maerlant te Damme. Dit graf is nu gedaan en 't staat er, met de goedkeuring der *Commission royale des Monuments*, die, eens te meer bewezen heeft dat alle hare beslissingen voor geen kunstevangelie moeten gelden.

Den 27^{en} Oegst was de dag der plechtigheid, die, ten onrechte eene *inhuldiging* genoemd wordt.

Onder den kerk Torre, voór 't graf, sprak M. Jan De Block, van Puurs; op het stadhuis hoorde men de Heeren Doctor Eugeen Van Steenkiste en Advokaat De Visschere, van Brugge, alsook de eerw. Heer Mervillie, onderpastor van Dudzele.

De feestte was ingericht door den Gildenbond van Brugge; het muziek van Moerkerke en de zangersgilde *Adriaan-Willaertskring* van Brugge hebben de feestvergadering opgeluisterd. 't Wordt gezegd dat er dien namiddag wel 3 duist Bruggelingen te Damme waren.

SOMMIGE nieuwsbladen hebben gesproken van eene vondste die gedaan wierd, op 't einde van Oegst, op den Pottelberg nevens Kortrijk. Op den Pottelberg of Pottelereenberg staat nu eene pannbakkerie en 't was daar dat de Franschen legerden, den nacht voór den Slag der Gulden Spooren, in 1302.

Zoo, op 't einde van Oegst was een werkman aan 't delven, en hij was alzoó een meter of viere diep, toen hij op eenen put kwam, ten deele gedempt, maar ten deele nog open gehouden door zware eiken balken, die verre gezet waren. In dien put, alzoó zeven tot acht meters dieper, lag een zilveren peerdenbreidel, ingeleid met goud. Men zegt mij dat die breidel van 't beginsel der jaren 1400 is. 'k En heb hem niet gezien.

Uit den zelfsten put wierd er nog een onderste kakenbeen en eenige ribben van hert gevonden.

Vroeger waren er nog andere voorwerpen op den Pottelberg gevonden geweest als: knijven, die de Franschen *misericorde* heetten, potten vol assche, koperen en zilveren munten en zelfs kanonballen, zegt men. Zouden het kanonballen zijn? of zijn 't misschien van die *stenin cloten*, steenen bollen, die met de pedrieren geworpen wierden?

Op den Pottelberg heeft ook de galge nog gestaan.

IK zou wel geerne hebben dat er mij iemand den numero bezorgt waarin de *Gazette van Brugge* de honderdste verjaring viert van hare stichting. Ik heb eenig belang in dit blad te hebben, daar J. Bogaert en Zoon, in de Kuipersstrate te Brugge, mijn moeder zaligers grootheere en vader waren.

DAAR is bij Jules Demeester te Rousselare eene nieuwe uitgave van *Reivaart of de wraak van den Tempelier* in 't werk; zij zal merkelyk verschillen van de voorgaande, omdat er vele geschiedkundige en oudheidskundige aantekeningen bijgevoegd zijn, alsook een gansch nieuw tafereel: een oproer in Brugge, gemaakt volgens oorkonden van den tijd zelf. AD. D.

HANS MEMLINCS GEBORTEPLAATS.

DEN 21ⁿ van October, 't jaar 1489, waren vergaderd in den choor der kerk van sint-Janshuus te Brugge, rondom den Hoogweerdigsten Heer Gillis de Bardemakere, Bisschop van Sarepta, Suffragaan van den Hoogweerdigsten Heer Jan (Monisart?), Bisschop van Doornik, in wiens bisdom Brugge lag, Heer en Meester Joos de Smedt, priester en pastor, broeder Jan Floreins, Meester Jacob de Cueninc, beurzenier, zuster Jozijne, Jan van Dudzele's dochter, meesteres en vrouwe, alsmede

de andere zusters van het Hospitaal; ook de eerweerde Heeren Aarnout Boytac, Reginout Luux, van 't order van sint Franciscus, Vincent Ries, Pieter de Meestre, priesters van het bisdom van Doornik; en verders Roelant de Vos, Jan de Taye, Jan Florenti, Cornelis Lammins, Colaart Nettel, Jan de Vrient Jans zone, Joos van Hoghelandt, Jan de Bardemakere, Pieter van der Hamme; met nog vele andere geestelijken en leeken, en eene groote menigte geloovigen van beide geslachten.

't Was dat de Reliquie'n van sinte Ursula en hare elf duist maagden, uit den ouden fierter in den nieuwen gingen herleid worden, dien Hans Memlinc kwam te schilderen.

Daar zat, om akte daarvan te schrijven, Heer ende Meester Rombout de Doppere, klerk van 't Bisdom van Doornik, meester in de kunsten, openbare gezworen notaris van 't Hof van Doornik, bij apostolijke en keizerlijke macht.

Die zelfste Rombout de Doppere, die voorzeker op die plechtige verfiertering en op het *festum in refectorio* dat erop volgde Memlinc moet gezien hebben; die sedert 1444 tot de geestelijkheid van Sint-Donaas, te Brugge, behoorde, en Bruggeling van stam en geboorte was en hem bezig hield met al wat zijne stad aanging, heeft in een zijner handschriften van Hans Memlinc geschreven. Pater Dusart, van 't Gezelschap Jesu, heeft eenige deelen van dit handschrift in 1892 uitgegeven, en had, in Januari 1889 mij 't gene Memlinc aangaat doen mededeelen. Alsdan heb ik het gedrukt in R. D. H., te weten XXIV. 57, in den latijnschen tekst. Hier staat hij nu weder, gelijk ik den tekst vinde in Pater Dusart's uitgave, op blz. 49:

« Die xi. augusti Brugis obiit magister Johannes Memmelinc, quem prædicabant peritissimum fuisse et excellentissimum pictorem totius tunc orbis christiani. Oriundus erat Magunciaco, sepultus Brugis ad Ægidii. »

In R. D. H. van 17 Januari 1889, heb ik doen bemerken dat wij daar den sterfdag en de begraafplaats, beide te Brugge, van onzen schilder hadden. Van de geboorteplaats heb ik niets meer alsdan geschreven dan het woord geboorteplaats in de hoofding van mijne mededeeling. 't Jaar daarna, 1890-91, herdrukte ik mijnen *Bruges en un jour*. Ik liet daar staan, 't gene in de eerste uitgave stond; denkende nog wat te mogen nader onderzoeken vooraleer Rombout de Doppere's gezegde als bewezene waarheid te aanveerden.